

Prof. dr hab. Helena Ostrowicka
Wydział Pedagogiki
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy

Bydgoszcz, 18.03.2024r.

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym

Pani dr Kariny Leksy

Niniejszą recenzję przedstawiam po zapoznaniu się z dokumentacją złożoną wraz z wnioskiem Pani dr Kariny Leksy o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika, w tym - z przedłożonym do oceny dorobkiem **Habilitantki**. Stwierdzam, że dostarczona mi dokumentacja do wniosku jest kompletna i obejmuje egzemplarze pięciu prac zwartych oraz papierowe i elektroniczne kopie następujących dokumentów:

- 1) Dane Wnioskodawczyni,
- 2) Kopie dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora,
- 3) Autoreferat,
- 4) Wykaz osiągnięć naukowych z zakresu nauk społecznych,
- 5) Zaświadczenia o odbytych stażach i artykułach zaakceptowanych do publikacji,
- 6) 41 wybranych artykułów naukowych i rozdziałów w monografiach, reprezentujących 4 wyodrębnione przez Habilitantkę obszary zainteresowań badawczych.

Już na wstępie chcę podkreślić, że jestem pod dużym wrażeniem staranności i przejrzystości w sposobie uporządkowania dokumentacji i przedstawienia osiągnięć, co bez wątpienia ułatwia dokonanie rzetelnej oceny. Moja recenzja będzie złożona z trzech części i konkluzji.

1. Informacje ogólne o sylwetce naukowej i zawodowej Habilitantki.

Dr Karina Leksy tytuł magistra pedagogiki uzyskała w 2003 roku na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, natomiast stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki w 2010 roku również na Uniwersytecie Śląskim na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Nadwaga i otyłość jako wyznaczniki zdrowotnego i psychospołecznego funkcjonowania osób w środowisku życia*. Promotorką w przewodzie była prof. dr hab. Ewa Syrek, recenzentami: prof. dr hab. Marian Śnieżyński i dr hab. Ewa Jarosz (aktualnie prof. dr hab.).

Ponadto ukończyła studia podyplomowe: „Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z elementami integracji sensorycznej” oraz „Terapia pedagogiczna i rewalidacja osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”.

Habilitantka od 2011 roku jest zatrudniona na stanowisku adiunkta na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.

Po zapoznaniu się z opisaną w Autoreferacie drogą naukową i zawodową Dr Kariny Leksy mogę stwierdzić, że odzwierciedla ona stałe zainteresowania Habilitantki problematyką zdrowia w edukacji i jego znaczenia dla jakości życia człowieka, a w szczególności naukowo-badawcze oraz praktyczne zaangażowanie w różne aspekty profilaktyki społecznej i promocji zdrowia. Ta konsekwencja widoczna jest również w osiągnięciach publikacyjnych i innej aktywności naukowej Dr Kariny Leksy, które ujęte całościowo składają się na obraz badaczki o ukształtowanej tożsamości naukowej.

2. Ocena najważniejszego osiągnięcia naukowego wskazanego przez Habilitantkę.

Jako **główne osiągnięcie naukowe** zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Dr Karina Leksy wskazała monografię autorską:

Znaczenie mediów społecznościowych dla samooceny i zachowań związanych z wyglądem ciała młodych dorosłych. Perspektywa społeczno-pedagogiczna, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2023, ss. 387 (rec. prof. dr hab. Zbyszko Melosik i dr hab. Bożena Zawadzka, prof. UJK).

Habilitantka podjęła tu ważną dla pedagogiki i innych nauk społecznych interdyscyplinarną problematykę badawczą, ulokowaną głównie w obszarach pedagogiki społecznej i pedagogiki zdrowia. Doceniam wysiłek włożony przez Dr Karinę Leksy w próbę integracji wielodyscyplinarnego zaplecza teoretycznego i realizację rozległych badań empirycznych. Ich celem uczyniła Autorka diagnozę znaczenia mediów społecznościowych dla samooceny i zachowań związanych z wyglądem ciała młodych dorosłych. Uzasadnienie dla podjęcia badań zmierzających do rozpoznania wybranej problematyki dotyczącej ciała w kontekście różnych uwarunkowań społeczno-kulturowych zostało przedstawione przez Habilitantkę w sposób wyczerpujący. Zarówno stan aktualnych badań, jak i codzienne praktyki pokazują, że media są od wielu lat przestrzenią kreowania i transmisji różnego rodzaju norm społecznych, również tych odnoszących się do zachowań zdrowotnych. I co do tego, myślę, że nie trzeba nikogo, zwłaszcza pedagogów, przekonywać. Bardziej istotna, z punktu widzenia wartości naukowej

zrealizowanych badań, jest odpowiedź na pytanie o zaobserwowane w badanej populacji podobieństwa i różnice w nadawanych tym przekazom znaczeniach. Habilitantka skoncentrowała się na dwóch elementach: samoocenie i zachowaniach związanych z wyglądem. Generalnie, przedstawione osiągnięcie naukowe oceniam pozytywnie, co nie znaczy, że bez zastrzeżeń.

Praca jest rozbudowana, w sumie obejmuje dziewięć rozdziałów, z czego w sześciu pierwszych zostały opisane główne kategorie poznawcze. Autorka ze znanym i z uwzględnieniem perspektywy nauk społecznych i humanistycznych ukazała przemiany w zakresie naukowej refleksji o ciele i cielesności, roli otoczenia społecznego dla kształtowania się i poczucia jednostkowej tożsamości. Nawiązała tutaj do znanych teorii psychologicznych i socjologicznych C.H. Cooleya, G.H. Meada, E. Goffmana, D. Bema, ukierunkowując swoje rozważania zgodnie z podjętą w badaniach własnych problematyką, a więc w stronę kształtowania się tożsamości wpisanej w ciało. W tym kontekście istotne dla postawionych pytań badawczych są założenia teoretyczne przedstawione w częściach czwartej i piątej, gdzie Habilitantka opisała wyznaczniki atrakcyjności we współczesnej kulturze i zachowania, które służą podniesieniu atrakcyjności ciała i budowaniu „wizerunku ciała”. Słusznie dalej zauważa ogromną rolę wizualności i „kultury wizualnej” w mediach społecznościowych i ich znaczenia dla autoprezentacji, kreowania i upubliczniania własnego wizerunku. Z kolei, specyfika młodych dorosłych jako społecznej kategorii przedstawiona została w rozdziale szóstym. Wczesna dorosłość ujęta została w perspektywie psychologii rozwoju na tle periodyzacji cyklu życia człowieka; z perspektywy socjologicznej wykorzystano z kolei kategorie pokolenia do charakterystyki badanej generacji jako przedstawicieli pokolenia C (nazywanego też pokoleniem Cyfrowych Tubylców, pokoleniem Google’a czy E-generacją).

Analiza i przegląd literatury naukowej oraz zakres objętych rozważaniami zagadnień świadczą o erudycji Kandydatki do stopnia doktora habilitowanego. Dr Karina Leksy swobodnie porusza się w teoriach z zakresu różnych dyscyplin naukowych (m.in. socjologii i psychologii), dbając o zachowanie wielodyscyplinarnej perspektywy w oglądzie interesującego ją zjawiska oraz o wyjaśnienie – kluczowych dla prowadzonych analiz – kategorii pojęciowych. Wobec tak szeroko zakreślonego w pracy pola rozważań i ustaleń terminologicznych zaskakuje jednak fakt, że termin „znaczenie”, który Habilitantka umieściła w tytule monografii i w tytułach dwóch rozdziałów, został potraktowany dość nonszalancko. Rozdział ósmy, w którym przedstawiono metodologiczne podstawy badań własnych ujawnia, że Habilitantka skupiła się na problematyzacji zjawiska i operacjonalizacji zmiennych badawczych, nie poświęcając dużej

uwagi doprecyzowaniu teoretycznemu przedmiotowi badań w kategorii „znaczenia”. Ten niedostatek został częściowo zrekompensowany definicją operacyjną, a zignorowanie metodologicznych konsekwencji dość swobodnego używania tytułowej kategorii odczytuję jako próbę objęcia badaniami empirycznymi złożonego, wieloskładnikowego fenomenu. Choć Autorka wybrała adekwatną – dla postawionych problemów badawczych typu diagnostycznego i weryfikacyjnego – metodę sondażu diagnostycznego, konsekwentne posługiwanie się kategorią „znaczenia” wręcz upomina się o wgląd eksploracyjny, najpełniej osiągniany przy wykorzystaniu strategii badań jakościowych. Do podjęcia takich badań pogłębionych gorąco Dr Karinę Leksy zachęcam.

Odnosząc się do kolejnych rozdziałów opiniowanej monografii, chcę podkreślić, że przeprowadzone badania empiryczne są przykładem poprawnie zrealizowanego projektu badawczego. Doceniam jego wartość poznawczą. Wyniki analiz zostały przedstawione w sposób uporządkowany i klarowny w rozdziałach ósmym i dziewiątym. Autorka interesująco zestawiała rezultaty uzyskane w badaniach własnych z literaturą przedmiotu, odwołując się m.in. do prac Z. Melosika, M. Boguni-Borowskiej, P. Sztompki, P. Wallace, M. Szpunar, N. Jurgenson. Warto docenić bogactwo odniesień również do takich badań, które opisują i wyjaśniają rzeczywistość społeczną sprzed dekady lub dwóch, charakterystyczną dla różnych miejsc czy przestrzeni. Jednak w takich przypadkach pewnego wyczerlenia wymagają temporalne i geograficzne generalizacje dokonywane przez Habilitantkę w kategoriach „współczesnego świata” czy tego, co ujmowane jest jako „dzisiejsze”, „obecne”. Na kartach monografii widać bowiem z jednej strony, refleksyjność i dużą świadomość istnienia złożoności, zróżnicowania i dynamiki świata społecznego, z drugiej zaś – dość swobodnie operowanie przez Autorkę ww. kategoriami temporalnymi.

Rozważania Habilitantki w części końcowej, ale także w innych miejscach monografii świadczą o tym, że szczególną rolę przypisuje Ona kulturowym i społecznym uwarunkowaniom edukacji i działań ukierunkowanych na promocję zdrowia. W Podsumowaniu zostały zestawione w sposób syntetyczny główne ustalenia i odpowiedzi na pytania diagnostyczne i weryfikacyjne oraz zaakcentowane te wnioski z badań, które następnie stały się punktem wyjścia do sformułowania rekomendacji dla praktyki edukacyjnej w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia. Wnioskowanie jest tu poprawne i przekonujące.

Dokonując całościowej oceny monografii wskazanej jako główne osiągnięcie naukowe, chcę podkreślić, że pracę tę oceniam pozytywnie, pomimo kilku przedstawionych wyżej uwag krytycznych. Rozległość przedstawionych w monografii refleksji oraz poprawnie zrealizowane

badania empiryczne pozwalają uznać osiągnięcie pt. *Znaczenie mediów społecznościowych dla samooceny i zachowań związanych z wyglądem ciała młodych dorosłych. Perspektywa społeczno-pedagogiczna* za istotne dla rozwoju pedagogiki jako dyscypliny naukowej.

3. Ocena pozostałego dorobku i aktywności naukowej Dr Kariny Leksy.

Bogaty dorobek publikacyjny i zakres aktywności naukowej Habilitantki niewątpliwie świadczą zarówno o Jej konsekwencji w pogłębianiu refleksji w obrębie pedagogiki zdrowia, jak i o poszarzaniu poszukiwań badawczych o nowe pola problemowe. Przekonujące jest tu nastawienie na przekraczanie w badaniach własnych granic dyscyplinarnych i poszukiwanie inspiracji poznawczych, teoretycznych w dyscyplinach pokrewnych. Takiej postawy badawczej wymaga interdyscyplinarna rzeczywistość społeczna i jej określone aspekty, które Dr Karina Leksy uczyniła przedmiotem swoich zainteresowań, obejmujących:

- edukację i promocję zdrowia oraz profilaktykę chorób i zaburzeń zdrowia w kontekście szkolnej edukacji, wychowania i socjalizacji,
- kulturę popularną i jej znaczenie dla zdrowia i funkcjonowania dzieci i młodzieży,
- ciało w przestrzeni społeczno-kulturowej i doświadczenie/postrzeżenie własnej cielesności w relacji do fizycznego i psychospołecznego funkcjonowania oraz samopoczucia człowieka,
- promocję zdrowia w szkole w obliczu współczesnych zagrożeń zdrowia i bezpieczeństwa szkolnej społeczności.

Pomiędzy okresem od uzyskania stopnia doktora do badań przedstawionych w rozprawie habilitacyjnej Habilitantka przeprowadziła kilka badań, mieszczących się w czterech obszarach tematycznych opisanych w Autoreferacie. Omówię je kolejno.

1) Zdrowie i styl życia w kontekście nadmiernej masy ciała.

Problematyka nadwagi i otyłości podjęta została przez Habilitantkę już w rozprawie doktorskiej, artykułach opublikowanych przed uzyskaniem stopnia naukowego, w monografii pt. *Nadmierna masa ciała – konteksty psychospołeczne i pedagogiczno-edukacyjne* (2013) i kilku innych publikacjach po doktoracie. Kontynuacja analiz w tym obszarze tematycznym wiąże się z rozszerzeniem zainteresowań, które pierwotnie obejmowały tylko osoby dorosłe, a następnie skierowane zostały również w stronę problemu otyłości wśród dzieci i młodzieży.

Z cyklu dziewięciu artykułów i rozdziałów w monografiach przedstawionych do oceny cztery zostały opublikowane przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora. Te, które można zaliczyć

do dorobku podoktorskiego stanowią mniej lub bardziej pogłębioną analizę stanu badań, z elementami własnych eksploracji. Nie są to jednak doniesienia z badań własnych. W kilku publikacjach (np. w rozdziale pt. *Stereotyp otyłości i jego konsekwencje w doświadczeniach dzieci i młodzieży*, 2012) Autorka w swoich rozważaniach powołuje się na wnioski z badań innych autorów i swoją argumentację uzupełnia również wybranymi wypowiedziami osób z nadmierną masą ciała, które zostały opublikowane na blogach i forach internetowych. Taki sposób prowadzenia narracji i łączenia różnych porządków poznawczych jest dyskusyjny i wprowadza chaos interpretacyjny.

2) Kultura popularna i jej znaczenie dla zdrowia dzieci i młodzieży.

W ramach tej problematyki Kandydatka do stopnia doktora habilitowanego wskazała interesującą, przekrojową autorską monografię pt. *Młodzież we współczesnej przestrzeni społeczno-kulturowej: wybrane aspekty zdrowotne i pedagogiczne* (2020), monografię współautorską pt. *Ekshibicjonizm społeczny w Internecie: motywy i potencjalne zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa młodzieży* (2017, współautorka K. Borzucka-Sitkiewicz) oraz jedenaście artykułów i rozdziałów w pracach zbiorowych. Dr Karina Leksy w sposób kompetentny i przekonujący ukazała w nich znaczenie profesjonalnej i adekwatnej dla współczesnych uwarunkowań kulturowych, edukacji zdrowotnej. Problemy związane z jej realizacją osadziła Autorka w kontekście rozważań o wybranych elementach kultury popularnej, tj. globalizacja, moda i konsumpcja, media cyfrowe i portale społecznościowe, cielesność, seksualizacja. W publikacjach z tego obszaru doceniam próbę ujęcia analizowanych zjawisk w sposób wielostronny. Co prawda, w ich większości akcent położony jest na zagrożenia związane z rozwojem i upowszechnianiem się technologii informacyjno-komunikacyjnych i mediów masowych, jednak nie brakuje również perspektywy pozytywnej, tzn. wskazującej na korzyści i nowe możliwości, wynikające z edukacji medialnej/za pośrednictwem mediów. Na szczególną uwagę zasługuje tu praca *Ekshibicjonizm społeczny...*, która powstała w rezultacie badań empirycznych zrealizowanych wśród uczniów szkół gimnazjalnych z terenu województwa śląskiego. Opisana jest tutaj wirtualna przestrzeń w kontekście procesu socjalizacji, a w warstwie empirycznej – dokonana diagnoza aktywności badanych gimnazjalistów w Internecie. Pod względem przyjętych rozwiązań metodologicznych, monografia ta jest podobna do omawianej wyżej, rozprawy habilitacyjnej.

3) Ciało w przestrzeni społeczno-kulturowej, w tym w przestrzeni internetowej.

W ramach trzeciego obszaru tematycznego Habilitantka wskazała sześć artykułów i rozdziałów w pracach zbiorowych, z czego pięć zostało opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora. Widać tutaj także konsekwentne rozwijanie zainteresowań badawczych podjętych już w rozprawie doktorskiej i ich poszerzanie o nowe aspekty związane z wizerunkiem ciała i jego znaczeniem dla fizycznego i psychospołecznego funkcjonowania człowieka. Szczególnie ciekawe są tu rozważania o „cywilizacji obrazu” z jej troską o piękne ciało i atrakcyjny wygląd na czele. Kandydatka do stopnia naukowego doktora habilitowanego zaakcentowała konsekwencje kultury wizualnej i – ponownie – ekshibicjonizmu społecznego dla kształtowania się tożsamości jednostki. W sposób szczególny przyglądała się problematyce dotyczącej cielesności kobiet i normom społecznym nakładanym na role kobiece, również związane z powinnością dbania o atrakcyjny wygląd i ciało. Jak w całym wykazanym dorobku naukowym i te zagadnienia połączone zostały z problematyką zdrowia. Publikacje wskazane do oceny mają charakter teoretycznych refleksji i analizy dotychczasowych badań, wskazujących na stereotypy związane z płcią i zdrowotne konsekwencje funkcjonowania kobiet w wielu wymagających rolach oraz presji i oczekiwań społecznych związanych z „idealnym ciałem”. W dyskusjach wokół tych problemów Dr Kariny Leksy zabiera głos, i jest to głos refleksyjny i dojrzały.

4) Rola szkoły w zakresie profilaktyki, edukacji i promocji zdrowia w obliczu aktualnych zagrożeń zdrowia i bezpieczeństwa szkolnej społeczności.

W ramach czwartego obszaru Kandydatka do stopnia naukowego doktora habilitowanego wskazała piętnaście publikacji naukowych: artykułów i rozdziałów w monografiach. To przede wszystkim w tym nurcie rozwijała badania we współpracy międzynarodowej i realizowała granty. W sposób szczególny wyróżnia się tutaj aktywność naukowa Habilitantki związana z kierowaniem projektem pt. *Analfabetyzm zdrowotny dyrektorów/wicedyrektorów szkół w czasie pandemii COVID-19 – badania międzynarodowe* (finansowanego z programu IDB Uniwersytetu Śląskiego w latach 2021-2022) i jego efekty w postaci artykułów naukowych opublikowanych w renomowanych czasopismach polskich i zagranicznych. Zrealizowane badania empiryczne dostarczają cennej wiedzy dotyczącej radzenia sobie ze stresem podczas pandemii przez kadrę zarządzającą szkołami, wskazując również na swoisty analfabetyzm zdrowotny i jego znaczenie dla funkcjonowania społeczności szkolnej. Wymieniony projekt badawczy wymagał od Dr Kariny Leksy podjęcia współpracy międzynarodowej, międzyinstytucjonalnej i interdyscyplinarnej. Należy podkreślić, że to niełatwe zadanie zostało

przez Habilitantkę zrealizowane w sukcesem, co świadczy o jej gotowości do podejmowania samodzielnej pracy naukowej.

Zaopiniowane przeze mnie osiągnięcia naukowe Dr Kariny Leksy wpisują się w wyodrębnione w Autoreferacie cztery główne obszary zainteresowań. W sposób oczywisty poszczególne zagadnienia tematyczne i pola problemowe przeplatają się. Widać stałą aktywność naukową również poprzez uczestnictwo w licznych konferencjach krajowych i międzynarodowych oraz członkostwo Habilitantki w organizacji konferencji i seminariów naukowych. Ponadto, co istotne z punktu widzenia wymagań stawianych osobom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, Dr Karina Leksy wykazała się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż w jednej uczelni, m.in. w ramach staży naukowych. Jeden staż, miesięczny, krajowy – na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM – został realizowany pod opieką prof. Magdaleny Piorunek i jego efektem były m.in. badania na temat oceny analfabetyzmu zdrowotnego studentów. Rezultatem wspomnianych badań jest artykuł naukowy pt. *Ocena analfabetyzmu zdrowotnego studentów w oparciu o kwestionariusz Health Literacy Questionnaire (HLQ) – badania wstępne*, opublikowany w „Studiach Edukacyjnych” w 2023 r. (we współautorstwie z J. Nawój-Połoczańską i A. Skowrońską-Pućką). Drugi staż naukowy, zagraniczny, dwumiesięczny, Habilitantka odbyła na Wydziale Humanistycznym w Trieście we Włoszech pod opieką prof. Paulo Sorzio. Jednym z jego efektów, jak informuje Dr Karina Leksy w Autoreferacie, jest wspólna koncepcja wniosku aplikacyjnego w konkursie zagranicznym. Również we Włoszech, na Uniwersytecie w Turynie, Habilitantka zrealizowała staż o charakterze dydaktycznym. Jego opiekunką była prof. Emanuela Rabaglietti. Generalnie, na uznanie zasługuje wieloletnia współpraca Habilitantki z badaczami z zagranicznych ośrodków naukowych, m.in. w ramach międzynarodowych organizacji związanych z edukacją i promocją zdrowia, tj. Schools of Health in Europe Research Group czy International Union for Health Promotion and Education. Warto w tym miejscu podkreślić takie efekty tej współpracy, jak publikacje wieloautorskie nt. promocji zdrowia w szkołach oraz udział w międzynarodowym projekcie realizowanym w ramach programu NAWA (*Acting in Context by Training the Trainers in Social Empowerment*).

W momencie składania wniosku Dr Karina Leksy opublikowała (po uzyskaniu stopnia doktora): 3 monografie autorskie, 1 monografię współautorską, 1 książkę współredagowaną, 27 artykułów naukowych (w tym 2 w czasopismach zagranicznych), 12 rozdziałów w pracach zbiorowych, 1 recenzję monografii. Habilitantka deklaruje ponadto, że 3 kolejne artykuły zostały przyjęte do druku w czasopismach znajdujących się na liście MEiN. Generalnie, pod

względem merytorycznym i ilościowym oceniam dorobek naukowy Dr Kariny Leksy pozytywnie.

Na zakończenie dodam, że Kandydatka do stopnia naukowego doktora habilitowanego posiada również bogate doświadczenie dydaktyczne. Prowadzi zajęcia ze studentami z takich przedmiotów, jak Edukacja zdrowotna i promocja zdrowia, Metodyka edukacji zdrowotnej, Pedagogika społeczna, Profilaktyka społeczna i in. Ponadto wskazuje w Autoreferacie, że wypromowała 17 licencjatów i 1 doktora jako promotor pomocniczy. Warto zauważyć również dużą aktywność Habilitantki w podnoszeniu swoich kompetencji dydaktycznych oraz Jej aktywność organizacyjną i popularyzatorską na macierzystym Uniwersytecie.

Konkluzja:

Na podstawie oceny dostarczonych dokumentów, biorąc pod uwagę całokształt przedstawionego dorobku naukowego Dr Kariny Leksy, ze szczególnym uwzględnieniem monografii wskazanej jako główne osiągnięcie naukowe, stwierdzam, że wkład przedstawionych osiągnięć w rozwój pedagogiki jako dyscypliny naukowej jest znaczący w rozumieniu wymagań zawartych w ustawie z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. **W związku z tym, wnoszę o nadanie Doktor Karinie Leksy stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.**

Helena Osłonka